

De renovatie van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

Op 2 december sloot het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren zijn deuren voor een periode van drie jaar omwille van een grondige renovatie. Tijdens die periode zal het museum echter nooit helemaal gesloten zijn: het wetenschappelijk instituut blijft gewoon verder werken op de site in Tervuren en het museum wordt een pop-upmuseum dat op verschillende plaatsen tijdelijk zal opduiken. Een gesprek met directeur Guido Gryseels over het waarom van de renovatie en de museale activiteiten tijdens de sluiting.

Al van bij uw aantreden in 2001 noemde u de renovatie van het museum één van uw prioriteiten.

GG: Ik ben van de streek, en al van kinds af bezoek ik het museum regelmatig. Bovendien heb ik jarenlang in Afrika gewoond en gewerkt. Ik voel me dus zeer verbonden met deze instelling, hoewel ik ook zag dat ze aan een grondige vernieuwing toe was. Van bij het begin heb ik er op gehamerd dat het KMMA een dynamisch, maatschappijgericht en modern museum moest worden dat het koloniale verleden in een eerlijk en kritisch perspectief zou plaatsen.

De eerste persconferentie over de renovatie dateert al van 2002.

GG: Inderdaad. Toen zagen de plannen er nog helemaal anders uit. Hoewel we toen al de onthaalruimte wilden verplaatsten naar de zijkant van het museum was er op dat moment nog geen sprake van een

nieuw onthaalpaviljoen. In eerste instantie wilden we vooral een grondige facelift van de permanente tentoonstelling. Ondertussen is het project veel grootser geworden. Het geheel kadert nu in een masterplan voor de hele site, waarbij ook de gebouwen van het wetenschappelijk instituut op termijn aangepakt moeten worden, met ondermeer een centralisatie van de wetenschappelijke diensten en de bouw van een collectietoren.

Foto J. Van de Vyver © KMMA

Precies omdat het project uiteindelijk veel groter uitviel dan oorspronkelijk voorzien, werd het een erg complex dossier en nam het maken van een behoeftenprogramma heel wat tijd in beslag. Uiteindelijk duurde het tot 2006 eer dit programma volledig klaar was en kon goedgekeurd worden door de regering. Daarna werd een Europese aanbesteding uitgeschreven en kon de opdracht eind 2007 toegewezen worden. Voor alle duidelijkheid: de werken die nu concreet van start gaan hebben enkel betrekking op het museale aspect van onze instelling, niet op het wetenschappelijke instituut. De realisatie van het volledige masterplan met onder meer de bouw van een collectietoren is pas in 2020 voorzien.

Waarom viel de keuze op architect Beel?

GG: Eigenlijk waren alle ingediende dossiers erg goed. Het was geen evidente keuze. Maar we hadden een strikte manier van punten geven op verschillende aspecten van het dossier. Daar kwam de Tijdelijke Vereniging Stéphane Beel Architecten + Origin Architecture and Engineering + Niek Kortekaas + Michel Devisgne + Arup NL als beste uit. Algemeen wordt erkend dat Stéphane Beel een uitzonderlijk goed inzicht heeft in het benutten van ruimte.

Het meest opvallende aspect aan het ontwerp van Beel is zonder twijfel het nieuwe glazen onthaalpaviljoen in het park. Hier worden alle niet-museale functies gecentraliseerd. Naast de gewone onthaalfunctie komt er ook een grote museumshop, een restaurant/cafetaria met zicht op het omliggende park op de eerste verdieping, vergaderzalen op -1 en picknickruimten voor kinderen op -2.

Anders dan in het huidige museum zullen museumshop en cafetaria in de toekomst wel gratis toegankelijk zijn. Onthaalpaviljoen en museumgebouw worden met elkaar verbonden via een ondergrondse galerij. Daarin zijn twee expozaal en een polyvalente ruimte ondergebracht, waar onder meer concerten en theater zullen plaatsvinden.

Foto J. Van de Voorde ©MRAC

En wat gebeurt er met het museum zelf?

GG: Het museum zelf wordt grondig gerestaureerd, met respect voor het oorspronkelijke gebouw. Het gaat om een beschermd monument. Er wordt eigenlijk teruggegrepen naar de oorspronkelijke bouwplannen van Girault. Valse muren verdwijnen en dichtgetimmerde ramen en vitrinekasten worden straks opnieuw in hun oorspronkelijke staat hersteld. Maar tegelijk maken we gebruik van moderne technieken. Zo zal bijvoorbeeld de isolatiekwaliteit van het museum sterk worden verbeterd, wat een positieve invloed zal hebben op de klimaatregeling. De oorspronkelijke vitrinekasten worden aangepast en aangevuld met een nieuw modulair systeem.

De nieuwe permanente tentoonstelling zal thematisch zijn. Ze is onder meer gebaseerd op de expertise van onze eigen wetenschappers, maar er werd ook gewerkt met externe experts en de Afrikaanse diaspora. We laten op een hedendaagse wijze verschillende aspecten zien van Midden-Afrika aan de hand van onze prachtige en uiteenlopende collecties en wetenschappelijke expertise. En met

hedendaags bedoel ik niet alleen de manier waarop deze gepresenteerd worden, maar bijv. ook hoe de collecties georganiseerd worden vanuit een hedendaagse visie. We zullen ook ingaan op onze (gedeelde) koloniale geschiedenis, dat zo verbonden is met onze roots, deze keer vanuit verschillende perspectieven. We zijn een 'lieu de mémoire'. De bezoeker ontdekt onze etnografische topstukken, dieren in een zone over landschappen en biodiversiteit; mineralen en andere rijkdommen en hun impact op de sociale en economische realiteit doorheen de tijd. Maar ook hedendaagse onderwerpen als de wereldwijde Afrikaanse diaspora, de miljoenenstad Kinshasa en de hedendaagse mode en muziekscène komen aan bod. We 'tonen' niet alleen, maar jong en oud kunnen ook actief op zoek gaan naar meer informatie.

Timing

14/10/13	Vorbereidingen werfinrichting en archeologisch vooronderzoek
12/11/13	Start van de werken aan het nieuwe onthaalpaviljoen
01/12/13	Sluiting van het museum voor het publiek
17/02/14	Het volledig lege museum wordt overgedragen aan de aannemer: start van de werken aan het museumgebouw
Najaar 2016	De werken aan het nieuw onthaalpaviljoen en museumgebouw zijn afgerond: start van de inrichting van de gebouwen.
Midden 2017	Feestelijke opening van het vernieuwde museum

Foto's: ©SBA

3 jaar sluiten is een lange periode. Hoe gaan jullie dit overbruggen?

GG: Helemaal sluiten doen we niet. De scholenwerking, activiteiten en collecties blijven actief in het pop-upmuseum. Dit museum werd trouwens gerealiseerd met de steun van het Federaal Wetenschapsbeleid, waarvoor mijn oprechte dank. Dit wil zeggen dat we op geregelde tijdstippen zullen opduiken op verschillende locaties. Zeker voor onze scholenwerking is het erg belangrijk om een zekere continuïteit te bewaren. Jaarlijks ontvangt het KMMA immers zo'n 30.000 kinderen in schoolverband. Voor velen is het de eerste kennismaking met Afrika. Om de band met de scholen niet verloren te laten gaan sloten we een samenwerkingsakkoord af met drie musea in het centrum van Brussel: het Museum voor Natuurwetenschappen, BOZAR en het BELvue museum.

Maar ook onze collecties zullen regelmatig te zien zijn. Zo zal je bijvoorbeeld een aantal van onze heel bekende stukken zoals de prauw, de opgezette olifant en de giraf op onverwachte plekken tegen het lijf lopen. Maar je zal ook heel wat tentoonstellingen met onze collectiestukken kunnen bezoeken, zowel in het binnen- als in het buitenland. Heel wat van onze topstukken zullen bijna voortdurend ergens te zien zijn in een grote toptentoonstelling. Onze collecties duiken onder meer op in Los Angeles, Parijs, New York. Ook in eigen land krijgen musea de kans om met collecties van het KMMA een tentoonstelling te ontwikkelen, al dan niet in combinatie met collectiestukken uit de eigen verzameling. Zo worden de KMMA-collecties in een onverwachte setting geplaatst met een origineel discours, vanuit het perspectief van andere musea. Zo zal je in 2014 alvast terecht kunnen in het Museum voor Schone kunsten, Mu.ZEE, in Oostende en in MAC's in Grand Hornu.

Bovendien blijven we vanuit verschillende locaties activiteiten organiseren voor groepen volwassenen. Zo zal je bijvoorbeeld in plaats van een traditioneel museumbezoek nu een bezoek kunnen brengen aan het wetenschappelijk instituut. Maar ook in Brussel zijn we aanwezig met verschillende activiteiten, veelal vanuit BOZAR, waar we een vaste stek krijgen. Daar wordt met kleine wisselende installaties telkens een ander aspect van het KMMA in de kijker gezet.

Meer

Alle info over de activiteiten van het pop-upmuseum en up-to-date werfinfo kan je vinden op via de website www.africamuseum.be

Topstukken op wereldreis: *Shaping Power: Luba Masterworks from the Royal Museum for Central Africa* in Los Angeles

Tijdens de sluiting van het museum zijn heel wat topstukken van het KMMA op wereldreis, onder meer in de Verenigde Staten waar ze grote ogen gooien. Zo zijn de bekende Luba meesterwerken te zien in het Los Angeles County Museum of Art (LACMA), in de tijdelijke tentoonstelling *Shaping Power: Luba Masterworks from the Royal Museum for Central Africa*. Met deze prestigieuze tentoonstelling wijdde het LACMA haar nieuwe galerij in in het Hammergebouw, die gewijd is aan de Afrikaanse kunst. *Shaping Power* verkent de artistieke tradities en machtsemblemen van het koninkrijk van de Luba, een van de meest invloedrijke uit de geschiedenis van Midden-Afrika. Voor deze tentoonstelling gaf het KMMA een selectie van zeldzame Luba sculpturen uit de DR Congo in bruikleen. Onder de objecten bevinden zich scepters, koninklijke bekers, prachtig uitgesneden neksteunen en voorouderbeelden die voor de eerste keer te zien zijn in Los Angeles. Het absolute topstuk van de tentoonstelling is het beroemde buffelmasker, dat nooit voordien door het KMMA werd uitgeleend.

De tentoonstelling *Shaping Power: Luba Masterworks from the Royal Museum for Central Africa* geniet zowel bij het Amerikaanse publiek als bij de pers erg veel bijval.

Dit masker is zowat het meest bekende stuk uit de etnografische collectie van het KMMA omwille van zijn mysterieuze schoonheid. Hoewel het symbool staat voor de kunst van de LUBA uit de zuidoostelijke provincie Shaba en voor de Afrikaanse kunst in het algemeen, is er over dit indrukwekkende masker weinig bekend. Het is voor de eerste keer dat het KMMA dit absolute topstuk in bruikleen geeft.